

Correctievoorschrift HAVO

2009

tijdvak 1

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

tevens oud programma

tekenen, handenarbeid, textiele werkvormen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 75 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Architectuur

1 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Het tekstbeeld bestaat uit een horizontale vorm (wendingen) aan de voet van de pagina met rechts een verticale 'zuil': richting en verhouding lijken op de contour / opbouw van het raadhuis met zijn toren.
- De tekst heeft net als het gebouw een geometrische opbouw of is opgebouwd uit rechthoekige vormen.
- In het omslagontwerp is net als in het raadhuis sprake van een ritmisch spel door herhaling van horizontale en verticale vlakken en lijnen.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- Doordat de letters zijn uitgerekt en/of samengeperst tot een soort blokvormen.
- Doordat een (gouden) contourlijn (om het rode vlak) aan de onderkant overloopt in 1924 en/of in het woord Wendingen, of andersom: de letters vormen het begin van een (gouden) contourlijn om het hele vlak.
- Doordat de rode ondergrond soms achtergrond, soms letter (restvorm wordt vorm) is.
- Doordat de kleur goud (op rood) verwijst naar (kostbare) sieraden of doordat de goudkleur met zijn glans heel esthetisch / decoratief is.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 1

één van de volgende antwoorden:

- Het is een strak, blokvormig bouwwerk: voor een prestigieus gebouw als een raadhuis werd dat te zakelijk of te sober gevonden.
- Een raadhuis moest herkenbaar zijn als gemeentehuis: een representatief (bij voorkeur classicistisch) gebouw met een duidelijke ingang en/of bordes voor ontvangsten en/of met versieringen die naar de functie van het gebouw verwijzen (stadswapen of historische beelden). Dit gebouw verwijst op geen enkele manier naar zijn functie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- Het is niet te zien waar een dichtregel begint of waar een zin eindigt: ze zijn zonder hoofdletters of interpunctie aan elkaar geregen.
- Alle letters staan op gelijke afstanden van elkaar, zodat zich geen afzonderlijke woorden en/of zinnen vormen.
- Regels lopen de hoek om (dus je zou helemaal om het gebouw moeten lopen om het hele gedicht te lezen).
- De interlinie tussen de regels ontbreekt, of: stokken en staarten van letters komen in de regel erboven of eronder terecht.
- Verticale en/of diagonale richtingen concurreren met de horizontale letterbanen.
- Hier en daar zijn letters afgesneden en/of de letters in de vensters zijn niet goed te zien.

per juist antwoord

1

5 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- **probleem:** Hij moest bedenken hoe hij met dit relatief korte gedicht (acht regels) alle gevels van dit grote gebouw kon bedekken.
oplossing: Hij loste dit op door (letters te tellen en een maat te berekenen en) de tekst een aantal keren te herhalen.
- **probleem:** Het gebouw is niet helemaal een rechthoekig blok: het dak loopt schuin en/of de ingangspartij doorbreekt de gevel.
oplossing: De letters zijn met de vorm mee afgesneden.
- **probleem:** Hij moest bedenken wat hij bij de hoeken moest doen om het effect niet verloren te laten gaan.
oplossing: Bij de hoeken zijn de letters omgevouwen.
- **probleem:** De ontwerper moest bedenken hoe de letters op de gevels konden worden aangebracht.
oplossing: elke letter kreeg een eigen vlak (glaspaneel) en de panelen verspringen, zodat er een structuur van horizontale (en verticale) lijnen ontstaat.
- **probleem:** Hij moest beslissen wat hij met de vensters zou doen.
oplossing: Hij laat de letters daar gewoon doorlopen (ook al zijn ze dan slecht te zien).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

drie van de volgende kenmerken:

- De letters zijn onderkast (zonder kapitalen), of het zijn ‘kleine’ letters in plaats van hoofdletters.
- Ze zijn schreefloos.
- Ze lijken overal even dik.
- Ze zijn eenvoudig / helder / optimaal leesbaar.

Indien drie kenmerken juist	2
Indien twee kenmerken juist	1
Indien minder dan twee kenmerken juist	0

7 maximumscore 2

(Het ontwerp vestigt op een originele en opvallende manier de aandacht op de drukkerij door)

twee van de volgende argumenten:

- Het ontwerp trekt de aandacht: de letters vormen een ongebruikelijke gevelbekleding (op een langgerekt gebouw) en/of vallen op (donkere letters op witte ondergrond).
- De grote hoeveelheid (losse) letters verwijst naar de aard van het bedrijf: een drukkerij (‘letterfabriek’).
- Het ontwerp prikkelt de nieuwsgierigheid en/of houdt de aandacht vast: omdat je flarden kunt lezen ga je proberen de tekst te ontcijferen.

per juist argument	1
--------------------	---

8 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De lange brede trappartij roept hier associaties op met golven aan het strand en vormt een overgang tussen de straat / stad en (de ingang van het paviljoen op weg naar) de strandbelevens. De bezoeker moet een relatief grote afstand overbruggen en beklimt langzaam (als bij een duinovergang) de licht hellende houten trap. (Daardoor duurt de overgang tussen het dagelijkse leven en het vermaak, de strandwereld, langer en gaat de bezoeker bewuster naar het strand.)

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1
--	---

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

twee van de volgende argumenten:

- Het publiek wordt gelokt door de enorme letters STRAND, die meer dan de helft van de gevel beslaan en die (mede door de signaalkleurcombinatie rood-wit) al van verre te zien zijn.
- De (platte) voorgevel lijkt met zijn enorme letters een billboard: een reclame waar je letterlijk in kunt stappen of een poort naar een prettige omgeving.
- Net als in Las Vegas is het gebouw vooral een façade, met een uitnodigende trap die je naar een ‘andere wereld’ voert.

per juist argument

1

Teksten over de liefde

10 maximumscore 2

drie van de volgende:

- De figuren omhelzen elkaar.
- Hun wangen zijn tegen elkaar gedrukt.
- De hoofden zijn verbonden door een aureool.
- De figuren zijn verenigd onder één mantel/omslagdoek.
- Het paar wordt omsloten door de O (waardoor de intimiteit wordt versterkt).

Indien drie antwoorden juist

2

Indien twee antwoorden juist

1

Indien minder dan twee antwoorden juist

0

11 maximumscore 2

- Een aureool of nimbus: dit is een ring van licht om het hoofd van een heilig of goddelijk persoon (en symboliseert de ‘verlichte geest’)
- Het kruis (in het aureool): dit verwijst naar de kruisiging van Jezus (en symboliseert Zijn overwinning op de dood)

1

1

12 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In kloosters werden monniken opgeleid (en vrijgesteld) voor het schrijven, kopiëren en verluchten van handschriften. Buiten de monniken om konden in de vroege middeleeuwen niet veel mensen lezen of schrijven.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 4

- afbeelding 9, romaans (twee van de volgende antwoorden): 2
 - Alles lijkt zich in hetzelfde vlak af te spelen zonder perspectief of verkorting: er is alleen overlapping toegepast.
 - De figuren staan voor een decoratieve, vlakke achtergrond.
 - Plooien in de gewaden zijn voornamelijk door middel van lijnen aangegeven.
 - Er is sprake van egaal kleurgebruik waardoor de voorstelling vlak wordt.

per juist antwoord 1

- afbeelding 10, gotiek (twee van de volgende antwoorden): 2
 - De figuren zijn enigszins plastisch door licht- en schaduwwerking en/of de plooival (volgt al meer de vorm van het onderliggende lichaam en) is aangegeven met behulp van schaduwwerking.
 - De ruimtelijkheid van de bank is onduidelijk en dus nog geen correcte perspectivische constructie (enerzijds lijkt het een rechte bank zonder leuningen, anderzijds lijken de figuren dieper te zitten dan de dieren en/of lijkt het of de zijkanten enigszins naar achteren convergeren).
 - Er is enige verkorting toegepast (bijvoorbeeld in de bovenbenen van de figuren).

per juist antwoord 1

14 maximumscore 2

Drie van de volgende:

- Net als bij middeleeuwse handschriften versiert hij een initiaal.
- De tekst is decoratief omlijst met aan de natuur ontleende motieven.
- Hij maakt enkele letters rood.
- De figuren zijn lang uitgerekt en slank, zoals in de gotiek.
- Het (centraal) perspectief van de kamer lijkt in eerste instantie correct, maar er zijn verschillende verdwijnpunten, zoals vóór de renaissance vaak voorkwam.

Indien drie antwoorden juist 2

Indien twee antwoorden juist 1

Indien minder dan twee antwoorden juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Als gevolg van de industriële revolutie ontstond er een vorm van massaproductie en kwamen er 'lelijke' producten op de markt. In reactie hierop ontstonden allerlei vernieuwingsbewegingen die vaak gepaard gingen met een verlangen naar pre-industriële productieprocessen zoals die bijvoorbeeld in de middeleeuwen plaatsvonden (of die nog werden aangetroffen in niet-westerse culturen).

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven 1

16 maximumscore 3

vier van de volgende:

- het vlakke / tweedimensionale karakter
- de zwarte contouren
- de close-up
- het beperkte kleurgebruik (bijvoorbeeld één egale kleur voor het haar)
- de stereotype / schematische weergave van bijvoorbeeld ogen, neus en lippen.
- de vormgeving van de letters (geschreven hoofdletters)
- de rasterpunten die naar drukwerk verwijzen

Indien vier antwoorden juist 3

Indien drie antwoorden juist 2

Indien twee antwoorden juist 1

Indien minder dan twee antwoorden juist 0

17 maximumscore 3

• Pop-art 1

• twee van de volgende kenmerken: 2

- Er is een onderwerp uit de massacultuur (stripverhaal) gekozen.
- Het is een 'blow-up' of het beeld is uit zijn oorspronkelijke context gehaald en sterk uitvergroot.
- Het onderwerp is 'onpersoonlijk' van stijl of zonder persoonlijk handschrift weergegeven.
- De rasterpunten verwijzen naar een reproductietechniek uit de massacultuur.

per juist kenmerk 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Lichtenstein toont een cliché-beeld van de buitenkant van verdriet: een (mooi blond) meisje ligt dikke tranen te huilen. (Het werk laat niets zien van eventuele emoties van de kunstenaar zelf.) 1
- Het werk van Emin is een persoonlijke hartekreet of een emotionele (aan)klacht: een verwijt aan de geliefde (die 'vergat haar ziel te kussen', dus die niet genoeg van haar hield) is heel direct in grote (lichtgevende, blauwe) letters op de muur 'geschreven' 1

19 maximumscore 2

- De vormgeving versterkt het intieme doordat de tekst in een persoonlijk handschrift is uitgevoerd en/of snel lijkt 'neergeschreven' en/of het hart lijkt snel en direct uit de hand te zijn 'getekend', waardoor het een emotionele lading krijgt 1
- Het materiaal versterkt het openbare: neon is een materiaal dat in de reclamewereld wordt gebruikt (in de openbare ruimte) 1

Zinnen

20 maximumscore 3

vier van de volgende:

- Bonset wisselt kapitalen / hoofdletters en onderkast / kleine letters af. (Een woord wordt soms in hoofdletters geschreven, soms met één hoofdletter gevolgd door kleine letters.)
- Hij gebruikt verschillende afstanden / spaties tussen woorden (in plaats van consequent één spatie).
- De woorden **wolk** en **ruiter** zijn anders dan de rest: vet en/of schreefloos.
- De tekst is gecentreerd.
- Sommige letters / klinkers zijn onderstreept.
- Het tekstblok heeft een ongebruikelijk 'silhouet', waarin je de figuur van een ruiter (met brede hoed) op een paard (van achteren) kunt zien.

Indien vier antwoorden juist	3
Indien drie antwoorden juist	2
Indien twee antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Woorden in kapitalen / grote letters of vetgedrukte woorden nodigen uit om ze luider/harder uit te spreken of voor te lezen of meer nadruk te geven.
- Een regel met veel kleine woorden nodigt uit om sneller uit te spreken en/of voor te lezen.
- De onderstreepte klinkers krijgen vanzelf extra nadruk.
- De herhaling / groepering / verkleining van stappe / steppe / stippe paard lokt ritmisch lezen en/of tempoveranderingen in het lezen uit.

per juist antwoord

1

22 maximumscore 3

(Er wordt gesuggereerd dat een ruiter te paard voorbijkomt, die steeds sneller gaat en verdwijnt in de verte.)

- *personages*: Het woord 'ruiter' geeft aan dat het gaat over een man op een paard 1
- *omgeving*: Door het woord 'steppe' wordt de ruiter in een landschap geplaatst, of: de wolk suggereert stof en daarmee een zanderige vlakte 1
- *tijdsverloop* (één van de volgende): 1
 - Het woord 'stip' suggereert dat paard en ruiter (steeds kleiner worden en) in de verte verdwijnen.
 - Het woord 'wolk' suggereert de stofwolk die paard en ruiter (door hun vaart) achterlaten als zij voorbij zijn.
 - Als je het gedicht hardop leest ontstaat een draafritme en/of een tempoversnelling: van stapvoets (stap, paard) naar draf (stappe, paard) en uiteindelijk naar galop (stappe paard en steppe paard).
 - Door grootteverschillen in de woorden/letters wordt verte en nabijheid gesuggereerd, of geluiden die dichterbij komen en zich weer verwijderen.

23 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Hij plaatst de woorden twee keer in een ongelijkbenige driehoek (met als basis Silence) en 'plakt' die driehoeken met de achterkanten tegen elkaar. (Je ziet de achterste driehoek in spiegelbeeld. De woorden overlappen / kruisen elkaar.)

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- *rust*: Het woord Silence (stilte) 'ligt' of is horizontaal geplaatst en/of vormt de basis van de driehoek (en overlapt zijn gespiegelde versie) 1
- *dynamiek* (één van de volgende): 1
 - De woorden Violins (violen) en Violence (geweld) suggereren geluid en/of beweging dus hebben een dynamische betekenis. Beide woorden zijn schuin geplaatst en/of vormen de schuine lijnen van een driehoek en/of verstoren de rust doordat ze niet op hun gespiegelde versie passen.
 - Het woord Violence (geweld) doorkruist zijn spiegelbeeld (als degens die elkaar kruisen) en suggereert daarmee enige agressiviteit, terwijl de Violins minder schuin omhoog wijzen, elkaar niet raken, maar wel een opstijgende beweging maken (als muziek).

25 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Bij conceptuele kunst is het idee of concept belangrijker dan de uitvoering. Het maakt dus niet zoveel uit hoe het precies wordt uitgevoerd en die uitvoering kan en/of mag voor elke tentoonstelling variëren.

26 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Bij Kosuth staat er wat je ziet: de uitspraak 'een vier kleuren zin' is hier tot een concreet object uitgewerkt, een zin die in vier, door Kosuth bepaalde kleuren is weergegeven, of: Kosuth concretiseert één van de oneindige hoeveelheid beelden die de tekst bij de beschouwer zou kunnen oproepen 1
- Weiner roept een beeld op bij de beschouwer: als je de zin leest stel je je vanzelf voor hoe het eruit ziet als iemand een liter groene lak tegen een muur gooit. Het beeld ontstaat in de geest van de beschouwer (de zin van Kosuth roept op die manier geen beeld op omdat hij al een concrete invulling geeft) 1

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>locatie</i> (één van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – Ze toont haar werk in de openbare ruimte op plaatsen waar veel mensen komen (in steden, op pleinen). – Ze plaatst haar teksten op plaatsen waar reclameboodschappen of aankondigingen te verwachten zijn. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>vormgeving</i> (één van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – Ze gebruikt (uitsluitend) kapitalen / hoofdletters (zodat de boodschap er ‘in wordt gestampt’). – Vaak bestaan haar werken uit lichtletters zoals bij reclame of lichtkranten gebruikelijk is. – De letters zijn zo groot dat ze van verre leesbaar zijn en/of door het heldere contrast met de ondergrond / achtergrond zijn ze goed te zien. 	
28	maximumscore 2	
	De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>argument</i>: De inzenders kunnen als kunstenaars worden beschouwd omdat zij (mede) vormgeven (zij bepalen de - meestal heel persoonlijke - inhoud, geven vorm aan de letters, kiezen de kleuren en de locatie van ‘tentoonstellen’) 1 	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>tegenargument</i> (één van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – Het kunstwerk is bedacht (en geïnitieerd) door July en niet door de inzenders en/of een individuele banner is een invulling van een idee van iemand anders. – Het kunstwerk is (bedacht door July en) uitgevoerd door de <i>gezamenlijke</i> inzenders. Een individuele inzending is op zichzelf geen kunstwerk of is slechts een element of onderdeel van een kunstwerk (de interactie met het publiek is het eigenlijke kunstwerk). 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- In plaats van zelf (sociaal betrokken) uitspraken te doen (en vorm te geven) zoals Holzer, nodigt July anderen uit om vorm te geven aan hun gedachten en gevoelens.
- Bij Holzer gaat het meestal om maatschappelijke bewustwording en/of over (wereld)politiek; bij July gaat het om ‘kleine’ intieme menselijke waarden.
- Holzer plaatst haar teksten in de openbare ruimte, waar (veel) passanten ze kunnen lezen. July plaatst de inzendingen worldwide op internet en verbindt zo alle deelnemers (en andere bezoekers van de site) die elkaars ‘publiek’ vormen. Zo zien ze dat anderen vergelijkbare gevoelens (van onbehagen of onzekerheid) hebben en dat biedt steun.

per juist antwoord

1

Woorden in de openbare ruimte

30 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben :
 HIER markeert de plek waar de bol zich bevindt en nodigt de beschouwer uit om door de letters heen naar de verte te kijken. Als de bol om zijn as draait kun je door de lettergaten de hele omgeving van links naar rechts zien, zoals je dat met een verrekijker doet. Je blik wordt eerst gefocust, dan verruimd en/of de beschouwer wordt aan het denken gezet over de eigen plaatsbepaling, over wat of waar ‘hier’ of ‘daar’ is en/of wat hij vanuit hier ‘daar’ kan waarnemen.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

31 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Aan het water ligt het beeld geïsoleerd, waardoor het meer opvalt dan tussen de bebouwing en waardoor je het vanzelf ervaart als een autonoom kunstwerk, of: het beeld roept hier (een poëtisch) verlangen op naar de verte
- Bij het museum lijkt het beeld ook nog een toegepaste functie te hebben: de bol markeert de ingang en geeft aan dat de bezoeker (HIER) op de juiste plek is gearriveerd, of: het beeld werkt hier concreter door deze (nabije) plek vast te leggen

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

32 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Een banaal alledaags object wordt (de voorstelling van) een kunstwerk, of: een stempel is een gebruiksvoorwerp dat je op kantoren aantreft, niet in de ‘vrije natuur’.
- Het beeld is een enorme ‘blow-up’ van een (klein) gebruiksvoorwerp.
- Het beeld lijkt uit de lucht te zijn gevallen en/of voor een deel in de grond te zijn gezakt.

per juist antwoord

1

33 maximumscore 2

- Bij een overheidsgebouw / gemeentehuis kan een stempel associaties oproepen met bureaucratie/ paspoorten / asielverlening
- Het woord FREE bij een Amerikaans overheidsgebouw kan verwijzen naar vrijheid als een van de beginselen van de Verenigde Staten of naar een speels protest tegen de bureaucratie van de stempelende ambtenarij, door er ‘gratis’ op te zetten (omdat alle bureaucratische handelingen altijd geld kosten)

1

1

34 maximumscore 1

Power betekent (ook) elektrische stroom / energie: via transformatorhuisjes wordt electriciteit geleverd aan de mensen (to the people) in de wijk.

35 maximumscore 2

- De letters bestaan uit losse elementen die L-, I- of U-vormig zijn
- Het effect is (één van de volgende):
 - De letters zijn niet direct herkenbaar of leesbaar.
 - Er ontstaat een decoratief patroon.
 - Het doet denken aan een schakelpaneel en/of digitale letters (van licht).

1

1

36 maximumscore 2

- Politieke leus: het woord ‘power’ is groot en dit woord en/of de boodschap wordt steeds herhaald en/of licht op als reclame. Daardoor wint de kreet aan kracht
- Functie van transformatorhuisje (één van de volgende):
 - De (gele) letters lichten op en geven dus licht/ energie/power.
 - Op één vlak is de slogan kleiner (en vaker) afgebeeld dan op de andere. Dit kan vergeleken worden met het omzetten van spanning van hoog naar laag.

1

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste 10 kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1, 2	W.M. Dudok
afbeelding 3, 4	Veenman drukkers Ede
afbeelding 5 t/m 8	Monadnock
afbeelding 9, 10, 11	Middeleeuwse handschriften
afbeelding 12	William Morris
afbeelding 13	Roy Lichtenstein
afbeelding 14	Tracey Emin
afbeelding 15	I.K. Bonset
afbeelding 16	Bruce Nauman
afbeelding 17	Joseph Kosuth
afbeelding 18	Lawrence Weiner
afbeelding 19	Jenny Holzer
afbeelding 20	Miranda July
afbeelding 21, 22	Marc Ruygrok
afbeelding 23, 24	Claes Oldenburg, Coosje van Bruggen
afbeelding 25, 26	Martijn Sandberg

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.